

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання і спорту,
професора Костюкевича Віктора Митрофановича
на дисертаційну роботу Чопілка Тараса Григоровича на тему:
«Індивідуалізація спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації
у футболі», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата наук з
фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і
професійний спорт

Актуальність обраної теми. На теперішній час спостерігається усвідомлення самоцінності й неповторності людської індивідуальності в будь-якій сфері людської діяльності, в тому числі і спортивної. Індивідуальність розуміється як неповторну своєрідність людей, як протилежність загального, типового. У живій природі еволюція направлено моделює різноманітність, несхожість індивідів як необхідна умова подальшого розвитку спільноти. Індивідуальність кожної людини в біологічному плані забезпечується різницею генетичного коду, а в соціальному плані - творчими здібностями, отриманими освітою і життєвим досвідом, тезаурусом, який у кожного теж свій.

Популярність футболу накладає велику відповідальність на арбітра, як на особистість від кваліфікації якого та прийнятих ним рішень залежить спортивна та видовищна сторона кожного матчу.

Арбітраж змагань визначає тенденції розвитку футболу на сучасному етапі, коли значно підвищилися швидкості та інтенсивність ведення гри. Тому зросли вимоги до рівня фізичної, психологічної і теоретичної підготовленості арбітра. Ці обставини зумовлюють пошук нових шляхів удосконалення технології та методики підготовки арбітрів.

Проведений автором аналіз науково-методичної літератури та спостереження за практикою підготовки арбітрів дозволив встановити, що існують певні труднощі, пов'язані з їх різним функціональним станом. Фізичну підготовку арбітри здійснюють самостійно, в більшості випадків не маючи індивідуальної програми організації тренувального процесу.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена потребами арбітрів у застосуванні індивідуального підходу в процесі планування своєї роботи на тривалий і короткочасний термін. Адже врахування індивідуальних особливостей арбітрів у процесі оцінки їх функціонального стану, підбору методів і засобів підготовки, способу корекції спрямованості та навантаження в тренувальному процесі дасть можливість суттєво його оптимізувати.

Отже, актуальність проблеми та її недостатня розробленість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: «Індивідуалізація спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації в футболі».

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри футболу Національного університету фізичного виховання і спорту України, Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 2.3 «Науково-методичні засади вдосконалення системи підготовки спортсменів у футболі з урахуванням особливостей змагальної діяльності» (номер державної реєстрації 0111U001722) та Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. в рамках теми 2.21 «Удосконалення системи підготовки на сучасному етапі розвитку футболу» (номер державної реєстрації 0116U001618). Роль автора (як співвиконавця тем) полягала в пошуку шляхів теоретичної та фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації, індивідуалізації процесу підготовки арбітрів упродовж року.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення дисертаційної роботи, висновки, практичні рекомендації сформульовані достатньою мірою, обґрунтовані експериментальними даними і відповідають меті та завданням дослідження. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується достатньою

кількістю досліджуваних, відповідною тривалістю експериментів, особливостями та характером педагогічних і медико-біологічних досліджень згідно метрологічним вимогам, застосуванням рухових тестів до оцінки спеціальної фізичної підготовленості, математичної статистики. Покроковий алгоритм побудови тренувальних програм на підставі індивідуалізації використання засобів і методів та технології дозволив підвищити рівень спеціальної фізичної підготовленості, уникнути коливань стану фізичної та психологічної готовності, виявити перспективні шляхи для подальшого вдосконалення системи підготовки арбітрів різної кваліфікації.

Стиль та мова дисертації. Дисертація написана українською літературною мовою, методично грамотно, витримана орфографічно та стилістично. Зміст автореферату повністю відображає результати основного дослідження, представленого у дисертаційній роботі.

Мета роботи спрямована на розробку та обґрунтування технології індивідуалізації спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації з покроковим алгоритмом програмування тренувального процесу.

Завдання дослідження конкретні та повністю відповідають із поставленій меті.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні технології індивідуалізації спеціальної фізичної підготовки арбітрів, підґрунтям яких є врахування їх індивідуальних особливостей; розробці експериментальних програм підготовки арбітрів з акцентом на розвиток провідних фізичних якостей; покроковий процес побудови тренувального процесу на спортивний сезон залежно від стану готовності, календаря змагань і призначення на гру з використанням технології індивідуалізації, що сприяють вирішенню мети дослідження. Встановлено, що технологія індивідуалізації, програми, методи і засоби спеціальної фізичної

підготовки достовірно впливають на рівень функціональних можливостей, фізичної підготовленості та стан готовності до гри.

Практичне значення роботи полягає у розробці та впровадженні в тренувальний процес арбітрів високої кваліфікації технології раціональної побудови тренувального процесу на спортивний сезон щодо вдосконалення провідних фізичних якостей, а саме загальної та швидкісної витривалості, швидкісних здібностей, а також швидкості пересування. Результати досліджень апробовано та впроваджено в практику підготовки арбітрів Київської обласної федерації футболу (2016 р.), Федерації футболу м. Києва (2016 р.), Асоціації футзалу України (2019 р.), про що свідчать акти впровадження.

Дисертація складається із анотації, вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. Загальний текст становить 250 сторінок, містить 28 таблиць, 30 рисунків. У роботі використано 250 джерел літератури, з них 50 – іноземних авторів.

Результати дослідження представлено у 17 публікаціях, із них 12 у фахових виданнях України (5 включено до міжнародної наукометричної бази), 1 публікація у виданні України, яке включено до міжнародної наукометричної бази; 4 публікації мають апробаційний характер.

У вступі дисертації автором обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів й особистий внесок здобувача; визначено сферу апробації результатів дослідження; вказано кількість публікацій автора за темою дисертації.

У першому розділі «Сучасні погляди на підготовку арбітрів різної кваліфікації у футболі» представлено аналіз науково-методичної літератури, яка розкриває досягнення, особливості та різні аспекти професійної діяльності арбітрів високої кваліфікації, зокрема специфічні вимоги до цієї складової

готовності арбітра залежно від вимог змагальної діяльності. Розглянуто теоретичні основи індивідуалізації процесу підготовки в практиці спорту вищих досягнень та визначено принципи їх реалізації в процесі підготовки арбітрів у футболі. Результати проведеного аналізу склали зміст першого розділу роботи та дозволили авторові сформулювати теоретичну основу експериментальної частини дисертації, підкреслити недостатність вивчення обраного напрямку досліджень.

У другому розділі «Методи і організація дослідження» подана система взаємодоповнюючих методів, адекватних поставленим завданням. Безумовно, методи дослідження забезпечили створення теоретико-методичної бази для вдосконалення технології індивідуалізації та структури і змісту тренувального процесу арбітрів високої кваліфікації.

У третьому розділі «Особливості спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації у футболі» на підставі аналізу професійної діяльності арбітрів високої кваліфікації, опитування арбітрів про засоби і методи розв'язання проблеми єдиного підходу до побудови та змісту їхньої підготовки, визначено реальний стан складових елементів тренувального процесу, принципи диференційованого підходу до оцінки фізичної підготовленості та функціонального стану, наявність зв'язків і залежності між ними у напрямку подальшої конкретизації цільової спрямованості тренувального процесу.

У четвертого розділі «Технологія індивідуалізації спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації у футболі» ґрунтуючись на результатах наукової та методичної літератури, опитуванні провідних арбітрів, різних етапів педагогічного експерименту, була розроблена технологія індивідуалізації та програми спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації. Структурними елементами програми є мета, завдання, критерії відповідності, етапи, компоненти, принципи спортивної підготовки, а також

фактори, які впливають на ефективність її реалізації. Основою програм є раціонально спланований добір засобів, методів і методичних прийомів, спрямованих на забезпечення поступового й планомірного вдосконалення спеціальної фізичної підготовленості арбітрів у річному циклі підготовки.

У п'ятому розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» розглянуто дискусійні питання, проаналізовано результати власних досліджень, зіставлено наукові факти, які отримано в ході експериментальних досліджень, з даними літератури, що дозволило виділити наукові положення трьох рівнів новизни, а саме: ті, що підтверджують, доповнюють і отримані вперше.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід зазначити ряд дискусійних положень і недоліків.

1. У розділі 1 треба зробити більший акцент на аналізі існуючих проблем. Невідомо, чи розділяє здобувач погляди науковців на ці проблеми. Необхідно показати своє ставлення до наукових розробок інших авторів.

2. Для проведення дослідження дисертантом взято широкий діапазон арбітрів за віком та кваліфікацією. Це призводило до певних труднощів у проведенні дослідження та аналізу результатів. У зв'язку з цим в роботі багато посилань на індивідуальні дані арбітрів, які обслуговують змагання різного рівня від Другої ліги до Прем'єр-ліги України.

3. Дисертаційна робота перегружена таблицями та рисунками, що зменшує можливості аналізу та пояснення статистичних даних.

4. Викликає сумніви необхідність обґрунтування тестів, які є загальноприйнятими та рекомендованими ФІФА.

5. У тексті дисертації добре використано аналіз наукових фактів показниками максимального споживання кисню і ЧСС. Разом з тим, при обстеженні функціональних можливостей арбітрів відсутні показники працездатності, відновлення і економічності.

6. У розроблених дисертантом експериментальних програмах використані сучасні технології управління тренувальним процесом й вдосконалення спеціальної фізичної підготовленості арбітрів. Треба було привести більше прикладів їх реалізації у змагальному періоді залежно від термінів призначення на гру з використанням біологічного зворотного зв'язку та покрокового алгоритму використання тренувальних навантажень.

7. В розділі 4 необхідно було детальніше розкрити алгоритм побудови тренувальних програм.

Загальний висновок. Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну, практичне значення, можна констатувати, що дисертаційна робота «Індивідуалізація спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації у футболі», є самостійною і завершеною науково-дослідницькою працею, яка відповідає вимогам пунктів 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами), а її автор - Чопілко Тарас Григорович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного
виховання та спорту,
професор, професор кафедри
теорії і методики спорту
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

[Handwritten signature]

В.М. Костюкевич

